

Abonnement pour un an
300 piastres

Edition spéciale 500 piastres

Adresse:

"IDJTihad", Constantinople

Téléph. St. 865

XXIème ANNÉE

15 Décembre 1925—No 194

اجتهاد

فلسفی ، اجتماعی ، ادبی ، اقتصادی مجموعہ

آبوعمان : سنہ لکی [۲۴ نسخہ]
تورکیا ایچون ۲ ، خارج ایچون
۳ ، اعلا کاغذیسی ہ لیرادر .

ادارہ خانہ سی :

جفال اوغلندہ « اجتهاد نھوی »

تلفون : استانبول ۸۶۵

یکرمی برنجی سنہ

نومرو ۱۹۴-۱۵ کانون اول ۹۲۵

«دستره جیلر» ده آلمش؛ بو کیدیشه غالباً کونک برنده اک روحسز اشیادن بر طاقم نغمه لر چیقاریلنی ایشیدجکیز؛ مثلاً چتال، ییچاق و قاشیق کی اشیا نکه آلات موسیقیه دن اولامایاجنی کیم تأمین ایده بیلیر؟ باغانینی نکه قوندورا «چالینی» کی، معهود یونان قرالی متوفا قسطنطین ده آله بر بارداق آلیر، و مختلف نقطه لرینه طبرناغیه و ووراق الک مشکل هوالری چالارمش؛ قوندورادن، بارداق دن و دستره دن سوکره باقالیم ده نهل چالیناق ؟ . .

بر مسلمانک جنتیه بر صامعاسی

آوروپا غزته لرینک ویردکلری ایضاحاته نظراً، عبدالسمید اسمنده بر مسلمان دیندا شلرینی دولاندرمق ایچون پک تحف بر چاره بولش؛ کویا حضرت پیغمبر رؤیاده کندیلنه کورونوب مدینه ده روضه مطهره جوارنده جنتک بر خریطه سی بولوندیغنی، مسلمانلرک بو خریطه یه نظراً شیمیدین جنتیه کی یرلینی انتخاب ایده بیه جکلرینی و بونک ایچون ده عبدالسمیدک کیدوب محل معیندن خریطه یی آلماسنی تبلیغ ایش. آله ده کی جنت خریطه سنک ایشته او لاهوتی خریطه اولدیغنی اعلان ایدن بو سرسری، بر سورو ارباب صفوته خریطه اوزرنده یرلینی کوستره رک برچوق املاک و عقارات اسماویه صاتوب پاره لرینی درجیب ایش و بو پاره لرله کندی نفس نفیسی ایچون یر یوزنده پک چوق املاک و اراضی صاتون آلمش؛ بو آلیش و یریشلر ائساننده، آرتق عالم فانییه وداع ایده جکینی حس ایدن زنکین بر اختیار عبدالسمیده مراجعتیه جنتیه غایت هوادار برملکی ایکی یوزبیک دولاره تملک ایش؛ فقط بر آرز سوکره وفات ایدن مرحومک ورثه سی بواخذ واعطایی پک فاختش بر معامله کوره رک محکمه یه مراجعت ایتدیکندن نتیجه تحقیقاتده عبدالسمیدک بوتون ساخته کارلقلری وازجه عینی بر حصه سماویه یی متعدد کیمسه لره صاندیغی میدانه چیقش؛ فقط هیچ بر شاهد عبدالسمیدک علیهنده بولونماش و بالعکس هپسی لهنده بولوندیغندن حاکم حیرنده قلش؛ عبدالسمید نهایت تخلیه ایدلش؛ شیمدی قدسه، الهک کوک یوزنده کی املاک و عقاری یر یوزنده کی مسلمانلره علناً صاتوب دوریرریش...!

ژاپونلرک آئی ایشیغنده کاغد شمسیه لر قولالما لری و آنادولونک بعض یرلنده ده کویلیلرک «کونشدن چوق آئی چا زیار» دیملری نظر اعتباره آلیناج اولورسه، آمریقایی دوکتورک نصیحتلری هر حالده پک یابانه آتیلاماز.

اورمانلرده بول بولمق اصولی

فرانسه نکه اختیار بر اودونچیی، بر ولایت غزته سنه شو بیاناتده بولومش: «بن اورمانلرده هیچ بر زمان پوصله قولانمام. بولی چیقارمق ایچون اوچ اصولم وار: اولاً - آغاچلرک اوستنده کی یوصونلرک درنده اوچی شمال طرفنده یتر؛

ثانیاً - چام آغاچلرینک کالین دالری دایم شمال طرفنده در؛ ثالثاً - چام آغاچنک الک یوکسک دالی شرق طرفنه تمایل ایدر؛

اویقونلرک غمراه فاقیعی

[رده و فرانسه ز] مجموعه سی اوروجک اوزون بر اویقو ایله متوافق اولق شرطیه صحته نافع اولدیغنی قید ایدیور. حتی اویقونک حد ذاتده غدادن ده مهم اولدیغنی سویلیور. فی الحقیقه انسان تام یتش ایکی کون یالکز صو ایچمکه یاشاییلدیکی حالده، بر قاج کون بیه اویقوسز قالمیه تحمل ایده مز. بومسته بر کوپک اوزرنده تجربه ایدلمشدر؛ یکرمی بر کون آج بر اقیلان بو کوپک، ثقلتنک آتیق یوزده الیسی، یعنی یاریسی غائب ایتدیکی حالده، بالاخره اویقوسز بر اقیلنی زمان، بر قاج کون ایچنده بر طاقم آفات دماغیه دوچار اولوب ئولمشدر. اویقوسز لک دماغه اولان بو تأثیرینی حساب ایدن اسک توکرک آلرینه کچن اجنبی جاسوسلرینی اویقوسز براقق صورته سرلرینی سویله مکه مجبور ایدرلردی.

دستره نکه آلت موسیقی اخازی

چلیکدن یابلمش کسکین دیشلی بر دستره، اودون کسمکه مخصوص علی الماده بر دستره ماهر بر موسیقیشناس آله ده مکمل و مؤثر بر آلت موسیقی اولیورمش؛ دیکلرینلردن برینک روایتیه نظراً، «اوزاقلردن کلن قادی نغمه لرینی آکدران سسی، ماهر بر [دستره شناس] آله ده عادتا هیچقیر یقلره انقلاب ایدر» آغلار و آغلایریمش؛ موسیقی تارنچنده بویه بر طاقم غرابلر وارددر؛ مثلاً مشهور باغانینی، کان شکله صوقولش بر قوندورادن او یله مؤثر نغمه لر چیقارمشدی که بوتون حضاری هیجان ایچنده آغلانمشدی. (دهیلی نیوز) غزته سنک یازدیغنه نظراً بو کون ده دستره موداسی چیقویور؛ فقط متخصصلر بردستره نکه روحنی بولق ایچون آلتی ایدن بر سنه یه قدر ایچهدن ایچیه تحریات و تدقیقانه لزوم اولدیغنی سویلیورلریمش. دستره مختلف شکلرده چالینایلیرمش؛ یا غایت سرت بر ریچنایه سورولش بریای ویا خفیف برکوموش طوقاق قولالایلیرمش؛ حتی بعض جازباند طاقلری، ایچلرینه

اوپه راتور ایوب صبری پک

اولاد روحانیه مزدن دوکتور صبری کچن هفته براقشام (قونیه) ده برخائک قورشونیه سوندی. چوق دلخون اولدق. اک یاقین اقباسنی تأمین ایده رزکه اک یوکسک کدر بزم کوکلمزده حکمران در.

عقل سلیم

مبحث ۶۷ — شیطان دخی دینلرکی راهبری زنکیلامک
ایچون ایجاد اولومشدر .

برایتالیان راهبنک صفوت قلبنه شرف ویرن برمنقبه
صافیت حکایه اولونور . بوصافدل آدام وعظ ایدرکن ،
متمادیا اعمال فکرایدمرک ، عنایت حقله ، بتون انسانلری
مسعود ایدمجبک امین بر واسطه کشف ایتمش اولایغنی
سامعلینه سویلهمهیه کندیسنی مجبور عد ایتدی . دیور
ایدی ، که «جهنمه کندیسنه فلاکت آرقاداشی ایدیمک
مقصد یکانهسیله شیطان ، انسانلری اغوا ایدر ، اضلال
ایدر ؛ بناء علیه جنتک وجهنمک آناختارلرینه مالک اولان
پایه مراجعت ایدم ، بتون کلیسانک باشند ، الله رجا
ایتمسنی ایستیهلم ، اللهک شیطانله اویوشاسنی ، تکرار
توجه والتفاتنه مظهر ایتمسنی اسکی مرتبهسنه حیقارماسنی
اللهدن پاپا استرحام ایتسین ؛ بو صورت حرکت شیطانک
نوع بشره قارشى مشوم پروژهرینه مطلقانهایت ویره جکدر .
بوصافدل راهب غالباً کورمیور ایدی ، که شیطان ،
آباء دین ایچون ، هیچ اولمازسه الله قادار فائده لیدر .
آباء دین : راهبر ، خواجهر ، خاخاملر الخ ، الله ایله
شیطان آره سنده کی بوزوشوقلقدن پک ممنون ، پک خو -
شنوددرلر وایکی خصم آره سنده برائتلاف تأسیسنه دلالت
ایتمیه جک بر درجه ده خوشنوددرلر . موجودیتلری ،
و ایرادلری بو ایکی خاصمک مجادلهری ، خاصمه لری
اوزهرینه مؤسسدر . اگر انسانلر آرتق اغوا وکنه
ارتکاب ایتمیه سوق اولونماسه لر راهبرک اداره لری ،
قدرتلی انسانلر ایچون فائده سز اولور . Manichéisme
[*] بتون دینلرک ، شهسز محوریدر ؛ فقط نه چاره که

[*] (ایران) ده دوغمش و ۲۷۴ تاریخ میلادیسته دوغرو
وفات ایتمش اولان (مانس Manès) باخود Manichée
طرفندن ایجاد ایدیلش بر دیندر ، که بر حسنات الهی ،
برسیئات الهی قبول ایدر .

ایلیک ونور الهی اولاراق «هرمز» ی وفناقی وظلمت
الهی اولاراق «هرمین» ی قبول ایدن «بودیزم» «زردشتی»
دینندن آلهنادر . ع . ج .

الوهیتی ، فناقی وسوسه سنده حقلی حیقارماق ایچون ایجاد
اولونان شیطان سهاوی خصمک هر دقیقه عجزینی یاخود
بجهریکسزلکنی بزه اثبات ایدر .

مبحث ۶۸ — اگر الله طبیعت بشری خطا ایتز بر صورتده
یاراتمادیسه انسانی جزالاندیرمایه حق یوقدر .
دیورلر ، که انسانک طبیعتی بالضروره [یعنی اللهک اختیاری
تعلق ایدمه یهرک] بوزولمشدر ؛ الله ، کمال ربانی نک لاینفک
بر پارچه سی اولان برخطیلک ی [L'impeccabilité
ی] [انسانه القا ایدمه مشدر . فقط او حالده طبیعتی بالضروره
بوزولاجاق و بناء علیه بوصورتله الله تجاوزده بولوناجاق
اولان انسانی یاراتماق زحمتی الله نه ایچون اختیار ایتدی ؛
دیگر طرفدن ، بالذات الله ، انسانی خطا ایتمز قیلا -
مادیسه خطا ایشلمز ، یا کیلماز اولمادیغندن دولای ،
انسانی ، الله ، نه حقله جزالاندیریور ؛ بوتجربه آنجاق
«حق اقوا Le droit du plus fort یعنی اک قوتلی
اولانک ، اک قوتلی اولماسندن آلدینی حق ایله اولاییلر
فقط اک قوتلی نک حقنه » تعدی Violence تسمیه
اولونور ! تعدی ایسه موجوداتک اک زیاده عادلی اولانه
یا قیشماز ؛ کالات الهیهیه اشتراک ایتمه دیکلری یاخود کندیسنی
کیی اللهلر اولمادیقلری ایچون انسانلری ، الله نمجزیه ایتمش
اولسه یدی صوک درجه ده حقسز ، عدالتسز اولور .

الله ، هیچ اولمازسه ، طبیعتلرینک قابل اولدینی
نوع کمالی بتون انسانلره القا ایدمه مزیدی . اگر
بعضی انسانلر ای ایسه یاخود رضای الهی ی تحصیل
ایدیورسه بو الله عینی لطفی یاخود عینی استعدادلری
نوعمزک کافه افرادینه نهدن ارزان ایتمه دی ؟

فنا کیسه لرک عددی خیر و حسنات اربابنک عدلری
اوزهرینه نهدن بو قادار تقوق اییدیور ؟ نیچین فنالر ،
ای لردن بو قادار فضله در ؟ عقیف و سلیم انسانلره اسکان
ایتمکدن غیری برشی مراد ایتمه مش اولدینی بودنیاده الله
نهدن بر دوسته مقابل اون بیک خصم بولماقده در . اللهک
آخرته ، اقیانان ، اصفیادن ، یاخود دنیاده اللهک امر
و آرزولرینه موافق بر حیات یاشامش اولانلردن متشکل
برمایین برقرنا ، برندما هیئت تشکیل ایتک نیتی دوغرو

ویرمک ایچون بر چوق یا ککش واسطه لر وهم جنسمرک سعادت حالنه خدمت ایتمی لازمکن شیارک فنا مقصدلرده استعمالی ایچون بر چوق یوللرده آچیلمشدر . فناق ایچون تجربه لر تکثر و تشدد ایتمشدر . فرد و هیئت اجتماعی به تهسلک قات قات آرتمشدر .

تأسفه شایان بر کیفیتدرکه مخاربه ایله برلکده جنایت وقانونسزلق دخی آرتمشدر . حربک انتاج ایتدیکی شدید بر « دیسیپلین » و عصی کرکینلکه بر عکس العمل میدانله کلهرک اسکی انضباط زائل اولوق تهسلکه سنده در . اسفایله مشاهده ایدیورز ، که حریت ، امتیازلرینک استعمالی قولای اولان برشی اولمقدن زیاده غایت مشکل مسؤلیت لر تحمیل و موفقیت ایچون جدی غیرت طلب ایدن برشیددر . بعضی کیمسلر ، هیئت اجتماعی حاضره نك منافعتدن مستفید اولمایه غیرالایق ایکن و بشریتک یوکلرینی طاشیه حق یرده موجود انضباط وقانونلره مقاومت ایله باشقه لرک بر چوق بطنلردن بری تأمین ایتش اولدوقلری نتایج حسنه ییقبوب باشقه لرک چالیشقانلق و اداره ایله جمع ایتدکلرینی ضبط و اسراف ایتک میلی کوستر مشارددر . بو شیلر بشریت ایچون بویوک تهسلکه لدر . وبومشکلات ایله بحق اوغراشان بر اصول اداره حالا موجود دکلددر .

اخلاقی تهذیب ایتمکه کی عجزندن دولای بر حکومتی تنقید ایتک موافق دکلددر . اخلاقی تهذیب ، جنایتی منع ، فسادی بالعموم نحو ایتک خصوصنده کی ضعفندن طولای حکومتی تنقید ایتک دائماً قولایدر . متحده آمریقانک محلی و ملی حکومتلرینه بویوک اعتماد وار ایسه ده بو ذکر ایتدیکم خصوصلرک چوغی اونلرک دائرة فعالیتندن خارجه در . اونلر بووظیفه یی ایفا ایچون تأسیس ایدله . مشارددر . وایفادن بالکلیه عاجزدر . حکومت مؤسسه نك باشلیجه فعالیت . انتظامی محافظه ، شخص و اموال ایچون امنیت تأسیس وعدالتک اجرایی ایچون وسائط تدارکندن عبارتدر . حکومتک واضع قانونلری ، حکامی ، اجرا هیئتلری بو وظائف ایله مکلفدرلر دائماً خاطرده طوتمق کرکدرکه بز ، فکر انسانینک سربست اولدیغنی و سربست

ایسه ، بتون انسانلری ، خلق ایدرکن ، سعادت ابدیه یه نائل اولمایه مقتضی فضائل ایله متحلی اولاراق یاراتمش اولسه یدی داها چوق ، داها پارلاق ، کندیسلی ایچون داها شرفی بر مابین ، داها شرفی و داها معظم بر محیط مقربین وجوده کتیرمش اولمازمی ایدی ؟ خلاصه کلام نقایص ایله دولو ، خالقنه عاصی ، حریتی ضروری بر سوءاستعمال یوزندن خسرا نه دوشمه یه معروض بر مخلوق یایماق ایچون انسانی عدمدن چیقارماق داها قیصه بریول اولمازمیدی ؟

اکل بر (الله) ، انسانلرک یرینه یالکیز پک ملایم و مطیع ملکلر یارتماق ایجاب ایدردی . ملکلرک سربست اولدوقلری سوبله نیور ؛ بونلردن بعضیلری معصیتده بولونمشلردر ؛ فقط هیچ اولمازسه جمله سی معصیتده بولونما . مشارددر ؛ جمله سی خداوندلرینه قارشی قیام ایتک ایچون حربتلرینی سوءاستعمال ایتمه مشارددر ؛ الله ، یالکیز ای نوعدن ، هیچ عصیان ایتمه جک صویدن ملائک یاراتا مازمیدی ؟ لایحطی ، یاخود فناق یایماق ایچون حریتلرینی هیچ بر زمان سوءاستعمال ایتمه یه جک انسانلر یاراتا مازمیدی ؟

اصفیا (Les élus) سواده [آخرتده ، جنتده] کناه ایشله ملک استعدادندن منزدرلر ، یریوزنده دخی کناه ایشله . یه بیلمک حالندن منز ، لایحطی انسانلر یایا مازمیدی ؟ راهب ملیه

متحده آمریقا رئیس حکومتک نطق

آئیده کی نطق مجتمعه آمریقا رئیس جمهوری مستر (قویج) طرفندن ایکی آی اول [تشرین اولک یکر میسند] واشینگتونده بویوک بر اجتماع خصوصی حضورنده ایراد اولتمشدر . نطق ، حیات اجتماعینک اساسلرینه دائر غایت درین نقطه لری حاوی اولدو . غندن مهم اقسملرینی بالترجه اجتهاد قارلرینه عرض ایدیورز .

افندیلر ، هر کسه معلومدرکه حیات حاضره غایت گرفت و چتیندر . بو ، کرک حیات اقتصادی و کرک حیات سیاسیمر حقنده ده صحیحدر . معلومات و علمک توسعی وبونلرک ویردیکی بیکی قوتلر سایه سنده جنایت ایشله ملک ایچون بی حدود یوللر ، باشقه لرینک شخص و اموالنه زیان

آنحق بر مشترک و جدان ایله انسانلرک کندی کندیلرینی اداره خصوصنده بر حق مقدسه مالک اولدوقلرینی قبول ایدهرز . اهالی حکومتدر . بناء علیه حکومت اهالیدن یوکسک بر درجهیه حیقاماز [۱] و آنلره مالک اولدوقلری بر شیئی ویرهمن . اهالی نه ایسه حکومت او اوله جقدر . حکومت آنحق اهالیده موجود فضائی انکشاف ایتدیره بیلور . هیئت اجتماعیه جرمه جزایله مقابله ایدر و ایتلیدر . فقط جزا مجرمی بر انضباط آلتنده بولوندورسه ده اونی اصلاح و تبدیل ایتیز . عاتی ، فسادى دفع ایتیز . آنحق خارجی علامتیله معامله ایدر . حکومتک آنحق خارجی علامتلى تداوی ایتمه سندن زیاده برشی یاپلق لازمدر . قانون بر اهالی نی فضیلتکار ایدهرز . بونی آنحق تربیه وجدانیه یاپه بیلور . اصل تأیید ایتک ایستدیکم نقطه حکومتک ، تقویه سی ایچون کندیسنک خارجنده ایمان و تربیه و جدانیه احتیاجنی کوسستمه سیدر . او تقویت بولمقجه سیاسی اجتهاد میوه سز قالیر . فقط ایمان دیرکن دار و رسمی معناسنده بر فرقه مذهبییه آکلامایورم . بونی اک کنیش معناسنده آکلیورم اهالیز بر ناظمه وجدانییه محتاجدر . اگر قانونک افاننده عمومی تکسلاسل وارسه سبی قانونه رعایت خصوصنده موجود اولان عمومی ضعیفلقدر . بز . هیئت اجتماعیه نی استیلا ایدن فنا شیدلرک کافی دواسی ایچون تربیه وجدانیه نك تاثیرندن باشقه برچاره کورمیورم . هیچ بر شکل حکومت ویا اصول معارف یوقدرکه ، مامول ایدیلن نتیجه نی ادراک ایتسین . حقیقی خلاص ، آنحق فدا کارلق بولی ایله کله بیلیر . فدا کارلق ایسه تربیه وجدانیه نك جوهریدر ، امینم که بو مبادینک دها واسع صورتده آکلاشیلیمه سی ایچون اهالی یه بونک تبلیغ وافهای بویوک فائدهلر ویره بیلور . منور بر مدنیت آنحق بویولده باقی قاله بیلور . پروفه سسور : ل . لطفی

[۱] بو کوزل فکری آمریکانک اسبق رئیس جمهوری Roosevelt دخی پک کوزل شرح ایتشدر ۱۶۶ نومرولو (اجتهاد) ده « برجهوبرت و طنداشی » عنوانی باش مقاله ده بو حکیمانه نظر تفصیل اولونمشدر .

اولق لازمکله دیکى اساسنی قبول ایتشدر . صحیحدرکه حکومت ، ذکر ایتدیکم مسائل مشکله نك حلنده یاردم ایده بیلیر . قانون ، فساد اجرا سنه مانع اوله بیلور . فقط معلومدرکه ، اگر قانونک محافظه سی و اجراسی خصوصنده صاعلام و قوی بر افکار عمومییه موجود اولورسه حکومت و قانون بونی اجرا ایده بیلیر . اگر عندالاهالی قانونک محافظه سنه دائر قوتلی و شدید بر قرار موجود اولورسه پولیس قوتلرینک بوتون ترتیبات و غیرتی بوشه کیدر . اهالی طرفنده بویله بر قناعت ایسه حکومتک معرفتیله میدان کتیر یله منیم فکر منجه بو آنحق بر ضابطه وجدانیه ایله میدان کتیر یله بیلیر .

حکومتک بو خصوصنده قوللاندیقی وسائط مهمه دن بریده تعلیم و تربیه در . معلومدرکه جهالت ، فساد ، جنایت یکدیگرینک آرقاداشی اولوب برلکده نمایولرلر . حکومت ملیه مرکز تأسیس ایتدیکى مکتبلر چوقولر مزه علم ویرمکه برابر اجناس متنوعه دن متشکل هیئت اجتماعیه مزده یا کلش دوشونجه لری دفع ایتک ویرکتله عمومی میدان کتیرمک خصوصنده چوق خدمت ایتمکده درلر . فقط یالکیز عقلک کسکینلیمه سی ، ذهنک تربیه سی ، معلومات اکتسابی حسنات ایچون موجود قوتی تقویه ایتدیکى کبی سیئات ایچون دخی قابلیت تزیید ایتمکده در . قوه ذهنیه مزده ترقی بر نمای اخلاقی ایله برلشمزسه احوال مزى دها فنا بر شکله قویار . بو انکشاف اخلاقی ایچون دخی بن تربیه وجدانیه دن ماعدا بر منبع و بر اساس کورمیورم . مملکت مزده کلیسائی حکومتدن پک حکیمانه صورتده آیرمشر . فقط حکومت مزک بوتون شکل و اساسلری اهالیزک قانیشلری قناعتلری اوزرینه مؤسسدر . بالفرض مساوات حقوقه و بالتلیجه اداره جمهوریه اهالینک حق شواساس اوزرینه مؤسسدرکه ، جمله انسانلر طبیعت کلیه نك اولادلری و بالتلیجه یکدیگرینک برادرلیدر . بو ایمان بر طرف ایدیلر سه اجتماعیا تمزک تملی یقیلیر جمهوریت و حریت رینه استبداد و اسارت میدان کتیر بز حکومتک نفوذنی بر قاج ممتاز کیمسه لرک الهمی بر حقوق یا خود قوه عسکریه ایله اهالی اوزهرینه طرح ایتدکلى برشی تلقی ایتیز .

« تورك ديلارينك اشتقاقى وادبى لغتلىرى » ندىن نمونه لك بر صحيفه

آ — قازان تور كچه سى — ندا : آ بىنىك كوب !
آمونه هيت !

آ — فارسى — تنبيه و تاكيد افاده ايدر .
خسروا ، دادكرا ، پادشها ، تاجورا
أى شهنشاه فلك مسند و خور شيد آرا

نعمى

بلبلأ مژده بهار بيار
خبر بد بيوم باز كذار

خوشا ! نه كوزمل ! نه قادار كوزمل !
خوشا كلزار فيض عشق كيم يكرنك اولور آنده
كل خورشيد ، محشر لاله صحرأ استغنا
لسقوفجه لى غالب

آفتابا ! — أى كونش !

آفتابا ترك اين كلشن كنى

تا كه تحت الارض را روشن كنى

جلال الدين رومى

شاهأ ! شها ! خدارأ ! حيفا ! حيفا ! واأسفا !
واأسفا كه ! حقا ! حقا ! دردا كه !..

اومدك كه بنخله اوله سن شاد

دردا كه اميدك اولدى برباد

فضولى — مجنون و لىلى

دل مى رود ز دستم صاحب دلان خدارأ

دردا كه راز پنهان خواهد شد آشكارأ

حافظ

آ — فارسى — أدوات — أمر حاضر لرك و بالخاصه
فعل لازم لردن ياپيلان أمر حاضر لرك صوكلرينه كليرواسم
فاعل معناسينده صفت مشبه لر ياپار : دان — دانأ ؛ بين —
بينأ ؛ كو كويا ؛ رو — روا ؛ شكيب شكيبأ !..

بعضأ بو طرزده تشكىل ايدهن كلمه لر فاعليت و مفعوليت
معناسينى ويرير :

كوش — كوشأ ؛ پذير — پذيرا ؛ خوان — خوانأ...
آ آ — قازان تور كچه سى — حيرت و تعجبه
افراط بيلديرير .

آ — همزه ايله ألفدن مركبدر ؛ « مدلى ألف »
ويا « اوزون ألف » ديرلر .

آ — غرب تور كچه سى — ندا — آ ! بونه ! آشوكأ
باق ! آگوزم ! آجام ! آدوستم ! آدوستلر ! آقوزوم !
آ گلم !..

او نهال باغ عشوه سكاذه ايدر تمايل

آ كوكل نه آه ايدر سك بوكا روز كار ديرلر

سرى

او ييلان قاويلى فرمايشى دون بن آلد

تازه سمور ايچون اطرافه خبرلر صالدم

اشته بايرامده كلوب چاتمده شاشدم قالد

نه ياپام آى افنديم ! آ بنم ساطاتم !

واصف

ضرب مثلر : آ كوسه ! صاييلماق قاچ تل

صاقلالك وار ؛

آ قيز ! آغاك نه چير كين ؛ بابام اوينده اوده يوقايدى .

— تاكيد افاده ايدر :

باقسهك آ ! كلهك آ : كلهكز آ ! دهكل آ !..

سير ايدوب رقص و خرامك نيجه آزماز صوفى

كورن أى مه سنى اوينار بيله آزمق دكل آ

نه قيرارسك ايكيده برده بنم خاطرمى

كوكل أى طفل زيانكار اويونجق دكل آ

واصف

صاقلهك دختر رزى كورم

سزك ايچون او يالكيز دكل آ

نوله همشيره مز دكسه بزم

ياسزكده حلالكيز دكل آ

مؤيد زاده خانم

— تعجب افاده ايدر :

آ سزميسكز ؛ آ بونه يا ؛ آ سكا نه اولدى ؛ آبه !

أشقيادن آلان ديللردن منقولدر ، كه أشقيا بربرينه

چاغريشوب :

« آبه بابام اوغلى ! بول نظام جديد ايشتيديكمز كى دكل

ايمش ؛ طارطلدق ، اشته بزدن آلتى اوقه زياده كلديلر !.. »

ديه سوياشيرلر مش... قوجه سكباز باشى — لايحه

حروف مسئله‌سی

بوگون لاتین دینلن متکمل فینک حروفلیخی استجناس ایتمه‌نک لزومنه قناعتمز چوق اسکیدر . صنعتداشمز جناب‌نک (اقدام) رفقمزده انتشارایدن حروف مسئله‌سی عنوانلی مقاله‌سندن آتیده‌کی فقره‌لری نقل و اجتهادک محفظه صحائفه وضع ایدیور .

همان هیچ کیسه‌جه مجهول دکل در که هر تورلو اصلاحاتده تعقیب ایدیله‌جک رهبر « جهداقل قانونی » در . فرض ایدلم که صاندالیه‌نی اصلاحه قرار ویرلدی ؛ اول یاول دوشونه‌جکمز شی اصلاح ایدلمش صاندالیه‌ده بولوق ایسته . دیکمز شرائطدر ؛ مثلاً دیه‌جکمز که : « اوزرنده اعظمی حضور ایله اوطوروله بیلسین ، اک آرزمانده و اک بیوک فولایقله اعمال ایدیله بیلسین ، وبالنبه اک اوجوز فیثاتله صاتون آلمه بیلسین . » صوک تحلیله بو اوچ شرطده « جهداقل » د منجر اولور .

حروفک اصلاحی موضوع بحث اولنجه‌ده طریق عا که مزیدیکشدرمه‌لی‌یز . اصلاح ایدلمش حرفلرمزده بولوق ایسته‌دیکمز اوصاف ، ظن ایدیورم که ، شونلر اوله‌جق : لسانمزده‌کی هر سسی صداقت مطلوبه ایله رسم ایده بیلسینلر ، یازلمه‌لری و اوقونمه‌لری اعظمی سهولتله و اصغری مدنده اوکره‌تیله بیلسین .

الده‌کی القبامزک بو اوصافه مالکیتدن چوق اوزاق اولدیغنی اثبات ایچون شو حقیقتی اشاعه‌ایله اکتفایده‌جکم ، که بو کون اون میلیون تورک ایچنده سلامت تامه ایله قراشه اقتدارندن امین برکشی بیله یوقدر . کندی حسابمه قرق سنه‌دنبری طوغرو اوقومق ایچون صرف مساعدیدن خالی قالمادیغم حالده هنوز یومی غزته‌لرمزی اولسون باشند باشه خطاسز اوقویه‌بیله‌جکمی ادعا ایدم . ظنمجه باشقه هیچ بر قصوری اولماسه قراشه ایراث ایتدیکی بوقابل اقتحام صعوبت حروف موجوده‌مزی طرد مؤبد ، محکوم ایتک ایچون کافی بر عذردر .

[*] بوعنوان عمومی آلتنده ، کرک شرقک کرک غربک کوره‌جکمز علمی و ادبی اک معتنا تبعلرینک اک جانی پارچه‌لری اجتهاده آلتناقددر .

شبهه یوق که جمعیت قومیه‌مز امیلکدن جیقارکن و خیم برخطا اختیارایدش : لسانمزک احتیاجات صوتیه‌سنی دقت نظره آلمقسرین عرب حروفیله تورکجه یازمق ایسته‌شمز و متحرک اوقومق اوزره ابداع ایدلمش بریازی‌نی بر کون حرکه‌سز اوقومغه تشبث ایتشز . معلومدر که اجدادمز وقتیه‌له مثلاً « ایکی » یی « اک » صورتنده و « بیلدی » یی « بلد » شکلنده رسم ایدر و حرکه‌بوضی ایله مشکلات قرائیه‌نی بر درجه‌یه قدر تهوینه موقق اولورلردی ؛ بر درجه‌یه قدر دیورم چونکه تورکک خفیف و ثقیل ، مبسوط و مقبوض درت ضمه‌سی عربک بر تک ضمه اشارتی ایله افاده اولونوردی .

زمان کچوبده حرکه‌لر العا ایدیلنجه بالخاصه عربجه و عجمجه‌دن اقتباس ایتدیکمز کله‌لرک قرائتی ایچندن چیقلماز بر کرپوه اولدی . آرتق طوغرو اوقویه‌بیلیمک آیری آیری هر کله حقنده کتب معتبریه مراجعتله تحقیقات اجراسنه منوط قالدی که بونده‌کی عسرتده محتاج اثبات دکلدر . فی‌الواقع مثلاً « قدرت ، عبرت ، کثرت » کله‌لرینک ایلمک بحالینی برنده مضمون و دیکرنده مکسور و اوچنجی‌سندنه مفتوح اوقومق ایچون هیچ بر قرینه معقوله موجود اولمادیغندن خصوصی تبعلره محتاجز .

بو جهته‌له حروف حاضرهمزک محذورلرینی اعترافده هیمزک اتفاقی کورولیور ؛ آتیجق بو محذورک دفعی چاره‌سنده‌در که رأیار طاغیلور . منورلرمزک ، هایدی پوغنی دیه‌یه‌یم ، بر قسمی مسأله‌نک چاره‌حانی لاتین حرفلرینی قبولمزده کورویورلر ؛ بنده اوزون اوزادی‌یه اعمال افکار ایتدیکدن صوکره اونلره التحاق ایتدم .

دینلر وارکه : « موجود محذورلری دفع ایچون هیچ الفت ایتدیکمز اجنبی حرفلرینی آله‌جغمزده اجداد مزدن موروث الفبایی بعضی اشارت‌لر حتی بعضی صائتلر و صامت‌لر علاوه‌سیله مطلوبه موافق بر اصلاحه مظهر ایدم . » بنم قناعتمه کوره بویولده‌کی همتلر نه قدر موفور اولسه اقتطاف ایدیله‌جک ثمره اعتباریه فرنکارک « یاریم تدبیر » دیدکاری کفایتسز تشبثلر مثابه‌سندده قاله‌جقلردر .

عددی یوزدن زیاده ابلاغ ایدور . بوناری اوکرمک و حسن ترسیمه موفق اولق ایچون چکدیکمز زحمتی هر برمن کندی تجرب مزله بیلیر . استطراد قیلندن اولق اوزره علاوه ایدیم : *l'aile de son papillon* ترکیبی ترجمه ایتهم لازم کشدی ، بر تورلو معاض الیهک تورکجه سنی رسم ایدمدم ! بونلرک هپسی مفروض الازاله محذولر در .

لاتین الفباسنی بلکه یالکز بر و نهایت ایکی حرف علاوه سیله قبول ایتدیکمز کون محاذیر موجودهک هیچ اولمازسه اونده طقوزی رفع ایدلش اولور . شیمدی قرق سنه چالیشدقن صوکره بیله طوغرو اوقویوب یازدمادیفز لسانیزی اورته ذکالی بر چوجوق اوزمان اوچ دورت آیده خطاسز یازوب اوقویه بیله جکدر .

صولدن صاغه یازمق مسأله سنه کلنجه ، بونک منافع عدیده سی وارد : اولاً هر کله بی یازارکن کورورز و کوردرک یازارز ، شیمدی کی یازدیغمز کلهلر بارماقلمزک کولکسند کیزلنر ، ثانیاً فیزیولوژی بزه بیلدیر یورکه قولک سربست حرکتی خارجدن وجومز . طوغری دکل ، وجودمزدن خارج طوغرور ؛ بو جهته صاغ المزله صولدن صاغه یازارکن قولمزک ک سربست حرکتی ایله چالیشمش اولورز ، هم قوتلی یازار ، همه بالنسبه آز یورولورز . ثالثاً یازیمزه رقم قاریشدمزق لازم کلنجه باشلادیغمز خطی شیمدی تورکجه یازارکن یاپدیغمز کی کسمکه مجبور اولماز . رابعاً لاتین حروفی بزى عرفاناً بیوک آوروپا طوائف مدنیه سنه دها چاپوق الحاق ایدر ؛ کندی الفبای اوکره نیرکن علی التقرب اونلرک الفبای ده اوکرمش اولورز .

لاتین حروفنک ک جدی معارضلری : « اوتی قبول ایتدیکمز تقدیرده یدی یوزیلدنبری تشکیل ایتش کتبخانه مز نه اوله حق ! » دیورلر . کتبخانه لمزده موجود بیکلرجه کتابلرک عجباً قاجی هر زمان ایچون حقیقه قیمتی والی الابد محافظه اولنغه شایان در ؟ اسکی کتابلرله خیلی مشغول اولمش مراقبیه بر آدام صفتیه تأمین ایدرم که او کتبخانه لر طولوسی آثار آره سنده کرک معاصر لمزی و کرک اخلاقی

زیرا هایدی فرض ایدم که بعضی اشارت علاوه سیله صائرمزی ا کمال ایتدیکمز و عربی ، فارسی کلهلرک املای اصلینه حرمتدن صرف نظر ایدم که مثلاً «خواجه» یرینه «خوجا» یازدیکمز و راز یوقاریده ایراد ایتدیکمز «قدرت» عبرت ، کثرت ، کلهلرکی «قودرت» ، عبرت ، کثرت ، شکیلرنده رسم ایدرک طوغرو اوقوتغه موفق اولدیکمز . بو تعدیلات ایله مشکلات موجودهک آنجق بر جزئی برطرف ایتش اوله جشکمز ؛ چونکه صامتلی اعتباریله ده الفبای چوق پرورولور : معقول و مقبول بر انباده هر سس ایچون یالکز بر حرف بولونق لازم کلرکن بزمکنده شیوه مزه نظراً عینی سس ایچون ایکی اوچ حرف وارد : ازجه «ث» ایله «س» ، «ذ» ایله «ز» ، الف ممدوده ایله عین ، «خ» ایله «ح» آراسنده هانکی تورکک جهاز تلفظی بر فرق حس ایتدیر ؟ و بوندن ناشی دکل کی «هایقرمق» می یوقسه «هایقیرمق» می خایقیرمق می ، یازم ، بیله میورز و چوغمز «ذره» و «ذالت» کی کلهلرک املاسنده یا کیلورز . «انتحار» کله سنی بر سطرده «ح» ایله دیکرنده «خ» ایله یازان چوجوغی هانکی املا خواجه سی حقلی اوله رق تحطه ایده بیلیر ؟ فرض ایدکمز که راملا امتحانده طلبیه «طابور» و «تابوت» «صنایع آلیه» و صنایع عالیه «سوزلرینی استکتاب ایتدیکمز : بونلرک اشکال مرسومه سنده یا کیلان کورپه دماغلری عفتله انهامه انصافکمز مساعده ایدرمی ؛

دیمک ایسته یورم که تعدیلات متصوره ایله قرائتی تسهیل ایتسه کز بیله کریده ستون مشکلاتی ایله قوص قوجه بر املا مسأله سی قالیر . بالنسبه قولای اوقویان چوجوقلمز یازمقی اوکرمک ایچون ینه بلا لزوم بیللر صرفنه مجبور اولورلر .

بوندن باشقه یالکز املا دکل تشکیل حروف اعتباریله ده یازی بیوک مشکلات عرض ایدر . زیرا کله باشنده ، اورته سنده و یا نهایتنده بولوندیغه یا خود فلان حرف ایله برابر اولدیغه کوره اکثر حروفز اوچ ، درت شکله رسم اولونور . بو خصوصیت ، شکل اعتباریله ، حرفلرک

قلندن اولق اوزره عرض ایدیم که ، دینی و اعتیادی
فکردن واز کچن ملئر ترقی ایتش ، واز کچمیه نلر تدنی
ایتشد . آه استاد ، « سید اولاد سید » کولنج صفتی
ساخته بر برانه قازانمش اولان شیخلر ، اک اینجه و مهملک
روللریله ، اک خان و زهرلی تلقینلریله زاوللی محیطمنز
خاقنی ، هله جهلا قسمی - کورملیدیکز ناصل آجینه جق
برحاله کتیرمشلردی . خلقده محاکمه ، فکری و وجدانی
حریت ، بدیی ذوق نامنه برشی ، براقامشلردی ! بویچاره
انسان کتله سنک یکانه دوشونجهلری ؛ جهنمک آتشی
اوچوروملرندن خلاص اولوب جنتک حوریلرینه قاووشمق
ایدی ، انسانیتی استحقار ایتک ، منسوب اولدینی شیخک
ویا خود خوجانک دعائی آلمق اندیشه سیله وارینی ، یوقنی
والحاصل هر شیئی خوجا ویا شیخ ده نیان غاصبه هبه
ایتک ... ایشته بویکی خان فکرك تولدیریمی تأثیر
آلتنده خسته اولان خلق ؛ بونلر شعورلی انقلابمک
صاف ونجیب روحندن فیشقیران نفخه حیات ایله جانلارنمش ،
وشافایاب اولمیه باشلامشلردر . بوندن درت بش سنه
اول « اجتهاد » ی ده کیل اوقومق اسمنی بیله ذکر
ایده مزکن بوکون سربستهجه اوقیور و آلدیم فکرلری ،
قناعتلری سربستهجه نشر ایدیورم . که بور موفقیّت ،
خسته روحمک ایله شه جکنه قطعی بر اشارت در .

لیجه : ۳۰ ل تشرین ثانی ۱۳۴۱ هجری

دیگر بر مکتوب دن : علمک صاریق بیوکلیکیله
اولجولمیه جکنی اوکرنک . قیریق دوکوک عربجه بیان
و آنجاق بو واسطه ایله بزله تجکم و ملتی جهله و موت
روحانییه محکوم ایدن شیوخ و علمای رسومدن قور تارانلر
بر فتح مبین یامیشلردر ...

قائال ۱۲ تشرین ثانی ۱۹۲۵ کورونلو

عنه مز می

پوسته قوطوسی :

حق بک اسمده برکنج وداعتیه آتونه بدلی کونده رن ذاته
مصرح آدره سکیز بر اقلیمادیلندن رسالاته باشلامادی . اشعاری
موجودر .

فی الحقیقه مستفید ایدمیه جک و بو جهته ضیاعنه راضی
اولامیه جغمز کتابلرک عددی اک کنیش حساب ایله ایکی
بیک جلدی کچمز ، « هاشته » کی بیوک اوریا کتابجیلرینک
بر ایکی سنه ده طبع و نشر ایتدکاری کتابلرک عددی قدر
دیمک در بونلری دولت قیسه برمدنده یکی حروف ایله
تکرار آ طبع ایتدیره بیلیر . بو صورتله اسکی کتابلر مزک
تصفیه سی کی بر فائده مهمه ده برلکده استحصال ایدمش
اولور . ایشته بوتون بو ملاحظه لره بناء بن قناعت نامه ایله
لاتین حروفنه طرفدار ایم .

جناب شهاب الدین

آناطولیودره سسلر :

الهیات او هامنک ناشری بعضی مدرسه جیلرک بوکون ،
علملریله برابر جان چکشمکده اولدق لری کورمکه بیاسه کز
نهرین بر اشراح قلب دویورم .
باشمزه بلا کیلین هر درلو تکامل و ترقیمزه انکل
اولان بو طفیلر ؛ البته لایق اولدق لری وضعیتلرندن شکوایه ،
حقلری یوقدر . آرتق دنیا ؛ دین دنیاسی ده کیل ؛ ملیت ،
و صناعت دنیاسی در . یکرمنجی عصر مدنیتده اسکی
علملرک ، اسکی قناعت و فکرلرک وواجکاهی بولق یوقدر .
طبری ، مبری دن الخ دم وورمق زمانی کچمش در و بو حقیقی
ملت اوکرنمشدر .

پک ایی بیلسینلر ، که او یالذبزی باللی شربتی جنت ،
اوچوروملی زبانیلی جهنم خرافه لریله خلقی اغفال ایدمیه .
جکلردر . تاریخ صحیفه لرینه ، سؤنانک زنکسر مر آتیه
باقان خلق ، « دین » منفعت و احتراصک بر آلت سیاسیه سندن
بشقه برشی اولمادینگی و اولامیه جغنی اوکرندی . عصرلردن
بری دین نامنه هدر ایتدیکمز قانلر ، بوش و مسکنتله
کچردیکمز کونلر آرتق یتشمزمی ؟ بر آزده کندی
محاکمه مزک ، کندی روحمک ، کندی وجدانمک نه سوبلیدیکی
ونه سوبلیه جکنی دیکلیمه دنوی ایشلرمزه دین ده کیل ؛
علمی ، عقل سلیمی رهبر ایدم ! بونی ده معلومی اعلام

موسسہ آئمرہ فقہر :

لوندردہ کی روحیلہ عائلہ سنک کچناردہ وفات ایدن
اعضاسندن برینک جنازہ مراسمی یاپیلدینی کون ، ماتمزدہ
قوناغک او شاہانہ قاپوسنک اوکنده کلی قلالی برافندینک
ققاسنی طاشلرہ وورارق ہونکور ہونکور آغلادینی
کوریلور ؛ جنازہ مراسمی ادارہ ایدن مأمور بو ذاتہ
یاقلاشوب صورار :

— ذات عالیکنز روحیلہ عائلہ سنہ می منسوبسیکنز افندم ؟

— خایبر افندم !

— او حالہ یحون آغلایورسیکنز ؟

— بن دہ ایشته او عائلیہ منسوب اولمادیغ ایچون

آغلایورم یا !

وقتیہ برپادشاہک پک یاراماز بر مسخرہ می وارمش ؛
بو مسخرہ کونک برندہ پک بویوک برقباحت ایشلہ دیکندن
پادشاہ صوگ درجہ غضبہ کش ؛ درحال بویونک وورولماسنی
امر ایتش ؛ بومدهش ارادہنی ایشیدیر ایشیتمز مسخرہ
ہمان یرلرہ قاپانوب عثونی استرحامہ باشلامش ؛ یالوارمش ،
یاقارمش ؛ فقط فائدہ ایتہمش ؛ امرنی بردرلو کری آلمق
ایستہ مین پادشاہ مسخرہ نک اودرجہ تذللی قارشیسندنہایت :
— بو قدر یالوارمہ کہ مقابل سکا صوگ برمساعدهدہ

بولوناجغ : بن اولا باشکک برجلاد طرفندن کسيلمسنی
امر ایتشدم ؛ فقط شمیمدی سکا مساعده ایدیورم :
تولوملردن تولوم بکن ! نہ صورتلہ تولمک ایستیمورسہک
شکافی کندک انتخاب ایت !

دیش ؛ بونک اوزرینہ مسخرہ ، بینندہ شیمشک
چاقارکی آنی برالہامہ مظهر اولوب پادشاہہ شوسوالی
صورمش :

— سلطائم ، بووعدیکیزی مرحالہ ایفا بویوراجنکیزہ

لطفاً یمین ایدرمیسکنز ؟

— اوت ، ایدرم !

— اللہ عمرار ویرسین خداوندم ! او حالہ قولکنز

اختیارلامق صورتیلہ تولمک ایسترم ...

ناپولیون بوناپارت بویوک سفرلرندن برینہ کیدرکن
برکون پک صوصامش ؛ اوصیردہ برکوبدن کچیورلرمش ؛
کویلینک بری ایمراطورہ بر بارداق شراب تقدیم ایتش ؛
فقط بوشراب اسکی برشراب دکل ، او سنہ محصولی بر باد
برشرابمش . ناپولئون بونی آت اوستندہ یوزینی ، کوزینی
اکشیتہرک ایچدکن صوکرہ کویلی بہ صورمش :

— بوشراب ہانکی سنہنک شرابی ؟

— کچن سنہنک ، حشمتآب !

— بو کچن سنہنک دکل ، کلہجک سنہنک شرابی !

وقتیہ آنادولونک بویوک درہ بکاردن بری بر سفر
اٹناسندہ تام اوچ کون اوچ کیجہ آیاقلردن چیزملرینی
چیقارمامش : دردنجی کونی آقشامہ دوغرو استراحتہ
امکان بولوب اردوکاہنی قوردورمش ؛ اوتاغندہ آبدست
آلمق اوزرہ معیتندن برینہ چیزملرینی چکدیرمکہ باشلامش ؛
اوصیردہ دیکرارکان معیتی دہ حضورندہ صفبستہ دورییور-
لرمش ، چیزمہنی چکن ، بردنبرہ باشنی قالدیروب :
— افندیز ، مبارک چورابکنز یرتیلمش !

دیش ؛ بو مناسبستز سوزہ قیزان درہ بکی درحال
شوجوابی ویرمش :

— اوت یرتیلمش ، طبق سنک آغیزک کی !

ایزلر — بو عنوانہ (کیرہسون) دہ بر مجموعہ نشر
اولونمایہ باشلادی . امثالہ فائقدر . دوقور مدوح نجات
کوزل شعر یازیور . شو ایکی قطعہ بہ باقک ، سوکیلم
عنوانلی در :

نہ اسمردی نہ بیاض

یالوادیکیزی برآز

کوزلرینی سوزہرک

دیردی ، کہ خایر اولماز .

oo

صباچلری اوزوندی پک

صانکہ بریفین اییک

ایستہ دیکیزی سومک

قاجاردی یانکزدن

برقوش کی اورکدرک .